

بحران در صندوق‌ها

توسعه حذف شده، برای بازگرداندن آن چه راهکاری را مدنظر دارید؟ به بازگشت موضوع صندوق‌ها در برنامه ششم توسعه کاملاً امیدوارم و این موضوع را در دولت پیگیری می‌کنیم.

۴ به نظر می‌رسد نپرداختن به صندوق‌ها و ادامه دادن سیاست‌های گذشته، بحران‌ها را پیچیده‌تر می‌کند و اینکه راهکار وزارتخانه تحت مدیریت شما در این خصوص چیست؟ قوانین مزاحم چه نقشی در ایجاد و حتی بازتولید این بحران داشته است؟

برخی موارد، نظیر بازنشتی پیش از موعد که اثر بسیار زیادی بر بحران صندوق‌ها داشته، مستقیماً نتیجه سیاست‌گذاری‌ها و برخی قوانین مجلس و دولت در سال‌های گذشته است. مصوبات متعدد بازنشتی پیش از موعد، افزایش ناگهانی حقوق و دستمزد و اعمال آن در حقوق دو سال آخر شاغلان که مبنای محاسبه مستمری است، مصوبات ورود گسترده و جمعی اعضای جدید بدون توجه به سن ورود، قطع جریان ورودی اعضای جدید و شاغلان به چند صندوق و مصوبات متعدد در افزایش تعهدات و دامنه خدمات صندوق‌ها بدون تأمین مالی اقدامات سیاست‌گذارانه مؤثر بر ناپایداری صندوق‌ها بوده است.

در دهه ۵۰ فاصله میان سن بازنشتی تا میانگین عمر کشور نزدیک به ۱۱ سال بوده و محاسبات صندوق‌ها بر همین اساس صورت گرفته است، اما امروز این فاصله به حدود ۳۰ سال رسیده و حقوق بازنشتی به وارثین نیز تعمیم یافته است. همین امر تمامی محاسبات صندوق‌ها و پایداری آنها را به خطر انداخته است.

عملکرد نامناسب بخش اقتصاد از تعداد شاغلان لازم برای پایدارسازی صندوق‌ها کاسته است و تعداد بازنشتیگان تأمین اجتماعی از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۸۳ برابر با یک میلیون و ۳۰۰ هزار نفر بوده و بر اثر بازنشتی‌های پیش از موعد و انواع مداخلات در قواعد صندوق‌ها، تعداد بازنشتیگان صندوق‌ها از ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲ برابر با یک میلیون و ۳۰۰ هزار نفر شده، یعنی بازنشتیگان هشت سال کشور برابر با تعداد بازنشتیگان ۳۰ سال قبل از آن بوده است.

بدون پایان دادن به مداخلات قانونی و سیاسی فاقد ملاحظات کارشناسی و لحاظ کردن محاسبات اکچوئری، وضعیت صندوق‌ها بحرانی‌تر خواهد شد. در ضمن بدون اصلاح پارامتریک نظیر سن بازنشتی، بحران صندوق‌ها تعدیل نخواهد شد.

پایان دادن به مداخلات سیاسی در صندوق‌ها و اصلاحات پارامتریک از جمله همان تصمیمات راهبردی است که نیازمند رویکرد همه با هم و اجماع ملی است. برای بررسی این مسئله معتقدم کمیسیون مشترک مجلس و دولت تشکیل شود و آن توافق، اجماع و راهبرد ملی که برای مقابله با این بحران لازم است، صورت‌بندی و ارائه شود. به‌تصورم ریاست محترم مجلس نیز در این زمینه برای تشکیل کمیته مشترک نظر مساعد دارند.

بنابراین به‌جداً معتقدم صندوق‌های بازنشتی موتور سرمایه‌گذاری و توسعه کشور هستند که مجلس دهم باید از منظر کاملاً راهبردی به مسئله صندوق‌های بازنشتی نگاه کند و بیش از همه، مجالس گذشته برای حل مسائل و تصویب اصلاحات بنیادین در این صندوق‌ها وقت بگذارد. از سوی دیگر دولت و مجموعه وزارت تعاون هم باید اهتمام جدی در موضوع صندوق‌ها داشته باشیم تا بتوانیم وضع را به کنترل درآوریم. نظر مقام معظم رهبری هم در این خصوص کاملاً کارشناسی شده است. این همان هم‌گرایی و اجماع ملی برای نجات صندوق‌های بازنشتی است که امیدوارم سرانجام یابد.

۴ شما به عنوان فردی که سکان مدیریت کلان بخش بزرگی از صندوق‌ها را در اختیار دارد، چه ویژگی‌هایی را برای کارکرد بهینه مدیریت صندوق‌ها مطلوب می‌دانید؟ این صندوق‌ها باید چه شاخصه‌هایی داشته باشند تا پایدار باشند و در راستای منافع ملی حرکت کنند؟

اولین شاخصه، حفظ استقلال صندوق‌هاست که باید درخصوص این ویژگی، برنامه‌ریزی جدی‌ای انجام شود. بسیاری از عدم‌نفع‌ها در مدیریت و از بین رفتن استقلال صندوق‌ها صورت می‌گیرد و اصلاح آن را باید در سطح سیاست‌گذاران جست‌وجو کرد. شاخص دوم اما جریان سالم و مبارزه با فساد است که به اعتقاد من در این سه سالی که از دولت می‌گذرد، مدیریت لازم به کار گرفته شده و برخورد‌ها، جدی و به‌موقع، انجام شده است. شاخص سوم، کارآمدی صندوق‌ها و استفاده از سرمایه‌های موجود است که امروز این شاخص درخصوص صندوق‌های بازنشتی محور پرسش واقع شده است. باید دید تا چه اندازه این شاخص، پیروی از وضع موجود حاکم بر اقتصاد ایران داشته و تا چه اندازه مستقل از فضای کلی حاکم بر اقتصاد می‌توان بازشناسی ناکارآمدی این صندوق‌ها را انجام داد. به بیان بهتر، ناکارآمدی صندوق‌ها چقدر وابسته به رکود اقتصاد کلانی است و تا چه اندازه به فرایندهای درون صندوق‌ها و موضوعاتی از جنس مدیریت و ... برمی‌گردد. علاوه بر این، باید مقایسه‌ای بین این صندوق‌ها با سایر صندوق‌ها صورت گیرد؛ حتی اگر صندوق‌های بازنشتی را با صندوق‌های بخش خصوصی مقایسه کنیم، می‌بینیم که موفق عمل شده است؛ البته این قضاوت باید در شرایط اقتصادی فعلی کشور صورت گیرد که آیا شاکله کشور، آمادگی رونق داشته یا خیر.

۴ به‌هرحال شما در مقام وزارت، کدام آسیب را اکنون بیش از دیگر موارد متوجه صندوق‌ها می‌دانید؟ اساساً تا چه اندازه دغدغه شما در وزارت تعاون، موضوع صندوق‌هاست؟

مهم‌ترین آسیب صندوق بازنشتی، نداشتن استقلال است. باید بدانیم حفظ استقلال صندوق‌ها بسیار دشوار است؛ بنابراین شاخص استقلال صندوق‌ها را برتر می‌دانیم.

موضوع صندوق‌ها و بحران آنها، مسئله مهمی برای وزارت تعاون است؛ چراکه این صندوق‌ها در وضعیت ناخوشایندی به سر می‌برند؛ درحالی‌که من یک بار در تاریخ هشتم مهرماه سال ۹۳ در جلسه غیرعلنی این وضعیت را به استحضار نمایندگان مجلس رساندم. صندوق‌ها به دلیل آنکه دشت نمی‌کنند، در وضعیت نامناسبی قرار دارند و دولت و مجلس دهم باید برای پایدارسازی آنها اقدام اساسی انجام دهند تا برخی رویه‌های نادرست گذشته تکرار نشود.

این وزارتخانه، مسئول مستقیم چهار صندوق بازنشتی کشور، تأمین اجتماعی، کارکنان صنعت فولاد، کشاورزان و روستاییان است و تنظیم و هدایت سایر صندوق‌ها را نیز برعهده دارد. در واقع بیش از ۵۰ میلیون نفر از افراد، تحت پوشش این چهار صندوق قرار دارند و اگر میزان پوشش بیمه سلامت را هم اضافه کنیم، تمام جمعیت کشور به معنای واقعی تحت پوشش این چهار صندوق و بیمه سلامت هستند.

۴ تا چه اندازه این بحران را مصداق «خودکرده را تدبیر نیست» می‌دانید؟ هنوز جامعه ما برای پوپولیست‌ها هورا می‌کشد.

تا حد زیادی با این سخن شما همدل هستم. بسیاری از این اتفاقاتی که صندوق‌ها را با مشکل مواجه کرده است، تحت سیاست‌های گذشته بوده که صرفاً سیاست‌گذار برای دل‌خوشی عرف جامعه و پوشش رأی خود استفاده کرده است.

۴ اکنون که صندوق‌ها به عنوان اولویت، از پیش‌نویس برنامه ششم

بدون
پایان دادن
به مداخلات
قانونی و سیاسی
فاقد ملاحظات
کارشناسی و
لحاظ کردن
محاسبات
اکچوئری،
وضعیت
صندوق‌ها
بحرانی‌تر خواهد
شد. در ضمن
بدون اصلاح
پارامتریک
نظیر سن
بازنشتی،
بحران
صندوق‌ها
تعدیل نخواهد
شد